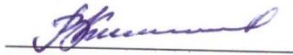

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОГО СПІВУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

доц. Бойко В.Г.

28 08 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор з навчальної
роботи
Сташевська І.О.

1.09. 2020 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Диригування»

Освітня програма — Музичне мистецтво

Спеціальність — хорове диригування

Галузь знань — 02 Культура і мистецтво

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Харків – 2020

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	«Диригування»
2	Викладач	Бойко В.Г.
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	slava.regent@ukr.net
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	1-4
6	Семестр	1-8
7	Лекції (год.)	---
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	---
9	Самостійна робота (год.)	452
10	Індивідуальна робота (год.)	268
11	Кількість кредитів	24
12	Загальна кількість годин	720
13	Види поточного контролю	поточне опитування
14	Вид підсумкового контролю	екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

«Диригування» – одна з основних профілюючих дисциплін навчального плану у системі фахових дисциплін диригентсько-хорового циклу з професійної підготовки бакалаврів за галуззю знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». Предметом вивчення навчальної дисципліни «Диригування» є теоретичні засади хорового виконавства та культури вокально-хорового співу, виразові можливості хорової музики та закономірності хорового виконавства в цілому, практика співу в хоровому колективі та методичні принципи формування практичних навичок роботи з хором, що забезпечує процес виконавської освіти бакалаврів, формує їх професійний фаховий розвиток і є необхідним для майбутньої практичної музично-педагогічної творчості, музично-виконавської культури, спонукає до професійного росту та самовдосконалення. Окрім цього, дана навчальна дисципліна покликана сприяти формуванню у студентів здібностей до самооцінки, самоконтролю та самореалізації.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Дисципліна «Диригування» функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку із багатьма суспільними науками (філософія, соціологія, педагогіка, психологія та ін.) та базується на вивченні таких музичних дисциплін: хорове диригування, хоровий клас, читання хорових партитур, хорознавство, аранжування, постановка голосу, теорія музики, сольфеджіо, гармонія, фортепіано, аналіз музичної форми, музична психологія. Дисципліна «Диригування» є однією з профільюючих дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як викладача.

Тісними є взаємозв'язки дисципліни «Диригування» з педагогічними та психологічними дисциплінами. Педагогіка покликана озброювати майбутніх викладачів логікою педагогічного мислення, методикою організації виховного процесу, технікою педагогічної майстерності. Вона надає студентам професійних знань про особливості виховного процесу, уміння прогнозувати, проектувати і здійснювати навчально-виховний процес, оцінювати його ефективність. Психологія допомагає розібратися у функціонуванні психічних процесів, станів і властивостей людини знайти підхід до виконавців, розкрити їх творчі та особистісні здібності, проблеми самосвідомості, самооцінки. Соціальна психологія допомагає налагоджувати взаємини у хоровому колективі.

2.3. Мета вивчення дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Диригування» полягає в оволодінні науково-теоретичного та практичного комплексів знань та умінь, необхідних для майбутньої професії диригента-хормейстера, та у формуванні професійних компетентностей артиста та керівника хорового колективу.

2.4. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- надати програмний матеріал з історії та теорії хорового мистецтва;
- ознайомити з музично-хоровою і методичною літературою;
- формувати інтерес до хорового мистецтва;
- професійний інтерес до безперервного оновлення індивідуально-професійних якостей;
- прищепити любов до спадщини національної та зарубіжної музичної класики, народно-пісенної творчості, до кращих взірців сучасної хорової музики;
- вивчення різних стилів і жанрів хорової музики;
- розвивати загально-музичні та диригентсько-виконавські здібності;
- розвивати педагогічні та організаційні здібності;
- оволодіти усім комплексом засобів практичного закріплення знань з методики роботи з хором;
- удосконалювати виконавські уміння з техніки диригування;
- розвиток творчої уяви, художнього смаку, вміння розкривати творчий задум композитора;
- оволодіти методами та засобами самостійної роботи над музичним твором;
- виховати та розвинути індивідуальні творчі здібності, емоційно-вольові якості студента;

- навички професійно-художнього виконання творів;
- оволодіти сучасними методичними формами та прийомами у професійній практичній діяльності.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства. Загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів;
- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Професійні компетентності:

- володіння базовими знаннями з педагогіки і психології вищої школи та вміння їх реалізувати у навчальній і професійній діяльності. Розуміння й дотримання у практичній діяльності основних завдань і принципів музичної педагогіки. Готовність виконувати функції викладача середнього спеціального навчального закладу;
- знання взаємозв'язків та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань світового та українського диригентсько-хорового мистецтва;
- знання базової музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та хорового репертуару;
- уміння використовувати професійну термінологію;
- знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології диригентсько-хорового мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності;
- розвинути та вдосконалити диригентсько-виконавські вміння та навички керування хором колективом, на підставі використання різноманітного за стилем та жанром високохудожнього репертуару;
- розвиток організаційних, педагогічних, загально-музичних та диригентсько-виконавських здібностей;
- удосконалення володіння диригентською технікою в усій її різноманітності: виразність диригування, артикуляція, фразування та виконавська драматургія хорового твору;
- визначення диригентських та виконавських труднощів та засоби їх подолання;
- моделювання керування хором виконанням у диригентському класі;
- володіння технікою репетиційної роботи та концертного виступу;
- знання елементів музичної мови, особливостей ритмоінтонації як засобів, що створюють музичну фразеологію;
- знання особливостей виконання творів різних жанрів та стилів, уміння самостійно працювати з ними;

- володіння інтонаційно-стильовим та виконавським аналізом творів світової та української хорової спадщини;
- знайомство з більш широким спектром літератури з питань: теорії, історії та психології музичного виконавства, музичної педагогіки, музикознавства, психології музичного сприйняття, диригентсько-хорового виконавства.

2.6. Результати навчання

Програмові результати навчання:

- сформованість світогляду, активної громадянської позиції, загальної культури;
- знати зміст та завдання курсів спеціальних дисциплін хорового циклу;
- володіння системою наукових знань із дисциплін загальної та професійної підготовки. Знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей;
- знання мети, завдань, змісту, методів, організаційних форм і засобів вищої освіти, сутності процесів виховання, навчання й розвитку студентів вищої школи;
- здатність добирати ефективні й педагогічно доцільні форми та методи роботи із студентами;
- уміння здійснювати моніторинг якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з певної теми, контроль і оцінювання навчальних досягнень згідно з критеріями оцінювання та відповідно до державних вимог, визначених програмою з даної навчальної дисципліни;
- знати методичні прийоми подолання недоліків у професійній діяльності студента;
- знати науково-теоретичну літературу та літературу хорового фонду; базові терміни хорового циклу.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не відпрацювання студентом усіх передбачених навчальним планом видів занять до екзамену він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу				
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки
Розділ I. Диригування як мистецтво. Диригентський апарат та його постановка. Головні елементи диригентської техніки та їх виразні можливості.				
Тема 1. Диригування, як процес керування колективним виконанням. Диригентський жест та специфіка хорового диригування.	Інд.	1, 2, 6, 8, 41, 102	16	5 балів
Тема 2. Комплекс професійних і особистих вимог до диригента. Єдність художнього і технічного в диригуванні. Питання психологічного впливу диригента на виконавців.	Інд.	6, 8, 32, 40, 41, 102	16	5 балів
Тема 3. Вправи для постановки диригентського апарату. Звукове наповнення диригентського жесту. Лічильнодольова пульсація (ЛДП) та внутрішньодольова пульсація (ВДП), як одиниці вимірювання жесту в музичному часі.	Інд.	16, 32, 39	18	6 балів
Тема 4. Принципи і методи самостійної роботи по диригуванню. Розвиток слухово-акустичної сфери диригента до музики певного художнього напрямку з його психофізичною суттю.	Інд.	41, 45, 57, 102	16	5 балів
Розділ II. Робота диригента над хоровою партитурою.				
Тема 1. Мета, задачі та головні розділи аналізу хорової партитури.	Інд.	26, 31	16	5 балів
Тема 2. Аналіз хорової партитури як засіб вдосконалення професійної культури диригента.	Інд.	26, 31, 40, 50	16	5 балів
Тема 3. Виконавча направленість і різноманітність аспектів аналізу хорових партитур.	Інд.	31, 40, 50	16	5 балів

Тема 4. Темброво-фактурні особливості хорової партитури і методика їх аналізу. Жанрово-стилістичні риси хорового твору і методика їх виявлення.	Інд.	26, 31, 40, 50	16	5 балів
Розділ III. Самостійна робота студента-хормейстера. Методика практичного засвоєння хорового твору в процесі підготовки до заняття по диригуванню.				
Тема 1. Позиції, плани та діапазони диригентського жесту, як важливі елементи диригування.	Інд.	1, 2, 6, 8, 41, 102	20	7 балів
Тема 2. Диференціація та координація руху рук. Ауфтакт, його види та основні функції. Розвинення виразних можливостей лівої руки та використання диригентської палички.	Інд.	1, 2, 6, 8, 41, 57, 65	20	6 балів
Тема 3. Метод м'язово-слухової координації, як важливий принцип постановки диригентського апарату. Особливості розвитку музичної пам'яті та внутрішнього слуху диригента.	Інд.	41, 57, 65	20	6 балів
Тема 4. Диригентська амплітуда і самостійна робота над розвиненням диригентської техніки.	Інд.	1, 2, 6, 8, 41, 57, 65	14	6 балів
Розділ IV. Складні елементи диригентської техніки. Полістилістична система виконавської техніки сучасного диригента (С. Казачков). Виразність диригування та специфіка вокально-хорового виконання. Методика репетиційної роботи. Поняття техніки концертного виступу.				
Тема 1. Три групи елементів одиночного жесту та типи їх співвідношень. Образні та імітаційні диригентські жести. Диригентська техніка та різні форми хорового ансамблю.	Інд.	57, 65, 69, 101	16	7 балів
Тема 2. Поліметрія та поліритмія (особливості диригування). Артикуляція, фразування та виконавська драматургія.	Інд.	41, 57, 65	16	8 балів
Тема 3. Особливості диригування творами різних видів хорової фактури. Методи розвинення виразності жесту на базі асоціативних уявлень.	Інд.	2, 6, 8, 41, 57, 65	16	7 балів
Тема 4. Поняття техніки репетиційної роботи, її головні компоненти та методи вдосконалення. Удосконалення диригентської підготовки до практичної роботи з хором. Вправи для розвитку диригентської техніки.	Інд.	46	16	7 балів
Разом			268	95

5. Самостійна робота:

№ з/п	Тематика	Кількість годин
1	Особливості формування та основні етапи розвитку диригентського мистецтва.	40
2.	Диригування, як процес керування колективним виконанням.	36
3.	Єдність художнього і технічного в диригуванні.	36
4.	Комплекс професійних і особистих вимог до диригента.	16
5.	Аналіз хорової партитури як засіб вдосконалення професійної культури диригента.	26
6.	Темброво-фактурні особливості хорової партитури і методика їх аналізу.	26
7.	Жанрово-стилістичні риси хорового твору і методика їх виявлення.	16
8.	Специфіка аналізу сучасної хорової партитури.	16
9.	Порівняльний аналіз музики композитора і літературного тексту хорового твору.	10
10.	Складові ладотонального плану.	26
11.	Виконавський план, як наслідок детального аналізу музично-виразових і вокально-хорових засобів.	26
12.	Відображення ритмічних та інтонаційних зв'язків між звуками в розгортанні мелодії.	36
13.	Образні та імітаційні диригентські жести.	36
14.	Методи розвинення виразності жесту на базі асоціативних уявлень.	36
15.	Розвинення виразних можливостей лівої руки та використання диригентської палички.	36
16.	Артикуляційні моменти в диригуванні музики різноманітних художніх напрямків.	34
	Разом	452

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

- 1) взаємодія, вступ у комунікацію, здатність бути зрозумілим та толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості – диспути, бесіди тощо;
- 2) знання, розуміння та дотримування етичних принципів професійної діяльності диригента-хормейстера – поточне опитування, моделювання практичних професійних ситуацій з метою вирішення етичних дилем;
- 3) пояснення та прогнозування соціально-культурних змін на основі аналізу соціально-психологічних закономірностей та математичних методів опрацювання інформації – поточне опитування, екзамен;
- 4) демонстрація соціально відповідальної та свідомої поведінки, слідування гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності – студентські презентації та виступи на наукових заходах, групова дискусія.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Диригування» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

8. Методи навчання

1. Роз'яснення теоретичних питань.
2. Показ.
3. Обговорення.
4. Дискусії.
5. Ілюстративні методи.
6. Самостійна робота.
7. Інтерактивні методи.

9. Методи контролю

1. Поточний контроль.
2. Модульний контроль.
3. Усне опитування.
4. Письмове опитування.

10. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)

60-64		Е (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Андреева Л. М. Методика преподавания хорового дирижирования / Л. М. Андреева. – М.: Музыка, 1969. – 118 с.
2. Анисимов А. Дирижер-хормейстер / А. Анисимов. – Л.: Музыка, 1978. – 217 с.
3. Ансамбль хора // Работа с хором: Сб. ст. – М.: Профиздат, 1972. – 321 с.
4. Асафьев Б. О хоровом искусстве: Сб. ст. / Б. Асафьев. – Л.: Музыка, 1980. – 216 с.
5. Асафьев Б. Хоровая культура / Б. Асафьев // Русская музыка XIX – начала XX века. – изд.2. – Л.: Музыка, 1968. – С. 45–53.
6. Безбородова Л. Дирижирование: учебное пособие для музыкальных вузов и колледжей / Л.А. Безбородова. – М.: Флинта, 2000. – 213с.
7. Берберов Р. Специфика структуры хорового произведения. Лекция по курсу «Анализ музыкальных произведений» для студентов музыкальных вузов / Р. Берберов. – М., 1981. – 453 с.
8. Березин А. Дирижер и хор / А. Березин // Хоровое искусство. – Л., 1967. – С. 68–72.
9. Білявський Є. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі / Є. Білявський. – К.: Муз. Україна, 1984. – 236 с.
10. Бочкарев Л. Психологические аспекты публичного выступления музыканта-исполнителя / Л. Бочкарев // Вопросы психологии. — 1975. – № 1.
11. Букреев И. Психологические предпосылки формирования творческой индивидуальности студента-дирижера: автореферат канд. дис. / И. Букреев. – М. 1983. – 20 с.
12. Васильев В. Из истории дирижерско-хорового образования в России конца XIX и начала XX веков: Автореферат канд. дис. / В. Васильев. – Л.: Музыка, 1981. – 163 с.
13. Виноградов К. Работа над дикцией в хоре / К. Виноградов. – М.: Музыка, 1967. – 164 с.
14. Вуд Г. О. О дирижировании / Г. О. Вуд. – М.: Музгиз, 1957. – 104 с.
15. Гинзбург Л. Дирижерское исполнительство / Л. Гинзбург. – М., 1975. – 243 с.
16. Гринишин М.П. Поради хормейстерам / М. П. Гринишин. – К.: Мистецтво, Райдуга, 1979.
17. Грум-Гржимайло Т. Музыкальное исполнительство (Вехи истории. Великие инструменталисты и дирижеры прошлых и наших дней) / Т. Грум-Гржимайло. – М., 1984. – 187 с.
18. Грум-Гржимайло Т. Об искусстве дирижера / Т. Грум-Гржимайло. – М., 1973. – 342 с.
19. Гулеско И.И. Методические указания по курсу «Хоровая литература» (Анализ хоровых произведений) / И. И. Гулеско. – Х.: ХГАК, 1984. – 43 с.
20. Гулеско И.И. Хоровая литература / И. И. Гулеско. – Х.: ХДАК, 1991. – 276 с.
21. Гулеско И.И. Хоровая литература: метод. указания / И. И. Гулеско. – Х.: ХДАК, 1988. – 189 с.
22. Гулеско І.І. «Реквієм» Моцарта: Навч. пос. / І. І. Гулеско. – Х.: ХДАК, 1998. – 93 с.
23. Гулеско І.І. Національний хоровий стиль / І.І. Гулеско. – Х.: ХДАК, 1994. – 164 с.
24. Гулеско І.І. Робота студента-хормейстера над партитурою в класі по спеціальності: Метод. вказівки / І.І. Гулеско. – Х., ХДІК, 1973. – 26 с.
25. Дмитриевский Г. Хороведение и управление хором / Г. Дмитриевский. – М., 1957. – 156 с.
26. Дмитриевский К. Анализ хоровых произведений: Уч. пос. для студентов высш. муз. уч. заведений и ин-тов культуры / К. Дмитриевский. – М., 1965. – 67 с.
27. Дмитриев Л. Основы вокальной методики / Л. Дмитриев. – М.: Музгиз, 1968. – 271с.
28. Егоров А. Очерки по методике преподавания хоровых дисциплин / А. Егоров. – Л.: Музыка, 1958. – 278 с.
29. Егоров А. Теория и практика работы с хором / А. Егоров. – М. – Л., 1951. – 278 с.
30. Живов В. О музыкально-выразительных средствах в хоровом исполнительстве / В. Живов. – М.: Музгиз, 1980. – 317 с.

31. Живов В. Исполнительский анализ хоровых произведений / В. Живов // Работа с хором: Методика, опыт. – М., 1972. – С. 56-67.
32. Живов В. О выразительности дирижерского жеста / В. Л. Живов // Работа в хоре: Сб. ст. – М.: Профиздат, 1977. – С. 17-19.
33. Живов В. Хоровое исполнительство: Теория. Методика. Практика: Учебное пособие для вузов / В.Л. Живов. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 270с.
34. Захаров А. Вокально-хоровое воспитание / А. Захаров. – М.: Искусство, 1989. – 198 с.
35. Иванов-Радкевич А. П. О воспитании дирижера / А. П. Иванов-Радкевич. – М.: Музыка, 1973. – 75 с.
36. Из истории музыкального воспитания: Хрестоматия. – М.: Просвещение, 1990. – 206с.
37. Иванов В.Ф. Співацька освіта в Україні Х-ХVIII ст. / В. Ф. Иванов. – К.: Вища школа, 1992. – 69 с.
38. Казачков С.А. О дирижерско-хоровой педагогике / С.А. Казачков // Музыкальное исполнительство. Вып.6. – М., 1970. – 169 с.
39. Казачков С.А. Дирижерский аппарат и его постановка / С. А. Казачков. – М.: Музыка, 1967. – 110 с.
40. Козловский О. О песенной основе хоровых форм / О. Козловский // Хоровое искусство. – Вып.3. – Л., 1977. – С. 34–42.
41. Колесса М.Ф. Основи техніки диригування / М.Ф. Колесса. - К.: Муз. Україна, 1981. – 208 с.
42. Коломоєць О. М. Хорознавство / О. М. Коломоєць. – К.: Либідь, 2001. – 289 с.
43. Копытман М. Хоровое письмо / М. Копытман. – М.: Советский композитор, 1971. – 200 с.
44. Краснощеков В. Вопросы хороведения / В. Краснощеков. – М., 1969. – 215 с.
45. Краснощеков В. Основы управления хором: Уч. пос. / В. Краснощеков, Г. Рождественский, Ю. Анцев. – М., 1982. – 178 с.
46. Краснощеков В. Технические и художественные приемы работы с самодеятельными хорами: Уч. пос. / В. Краснощеков. – М., 1980. – 142 с.
47. Лаврентьева И. Вокальные формы в курсе анализа музыкальных произведений / И. Лаврентьева. – М.: Музгиз, 1976. – 335 с.
48. Лащенко А. Хоровая культура: Аспекты изучения и развития / А. Лащенко. – К.: Муз. Украина, 1989. – 143 с.
49. Лащенко А.П. Українське хорове мистецтво ХХ ст. Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського / А. Лащенко – К.; 1999. – Музичне виконавство. Вип. 14. Кн. 6. — С. 18–31.
50. Левандо П. Анализ хоровых партитур: Метод. пос. / П. Левандо. – Л., 1971. – 354 с.
51. Левандо П. Проблемы хороведения / П. Левандо. – Л.: Музыка, 1974. – 156 с.
52. Левандо П. Хоровая фактура / П. Левандо. – М., 1984. – 185 с.
53. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
54. Лобанова М. Музыкальный стиль, жанр, история и современность / М. Лобанова. – М., 1990. – 267 с.
55. Лобачева Е. Хор и хороведение / Е. Лобачева. – М., 1964. – 263 с.
56. Локшин Д. Замечательные русские хоры и их дирижеры / Д. Локшин. – Вып.2. – М., 1963. – 375 с.
57. Малько Н. Основы техники дирижирования / Н. Малько. – М.–Л.: Музыка, 1965. – 219 с.
58. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі / А. Мархлевський. – К.: Муз. Україна, 1986. – 237 с.
59. Мархлевський А. План написання анотації та аналізу хорового твору / А. Мархлевський, А. Лащенко. – К.: Муз. Україна, 1989. – 251 с.
60. Медушевский В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки / В. Медушевский. – М., 1976. – 342 с.
61. Медынь Я.Г. Методика преподавания дирижерских дисциплин / Я. Г. Медынь. – М.: Музыка, 1979. – 135 с.
62. Минин В.Н. К проблеме подготовки дирижеров хора / В. Н. Минин // Проблемы высшего музыкального образования. – М., 1975. – С. 89–93.
63. Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты, исследования: Сб. ст. /Л.Днс. – К., 1989.

64. Мусин И. А. Язык дирижерского жеста / И. А. Мусин. – М.: Музыка, 2006. – 232 с., ил.
65. Мусин И. Техника дирижирования / И. Мусин. – Л.: Музыка, 1967. – 351 с.
66. Назайкинский Е. Логика музыкальной композиции / Е. Назайкинский. – М., 1982. – 273 с.
67. Назаров И. Основы музыкально-исполнительской техники и методы её совершенствования / И. Назаров. – М., 1969. – 321 с.
68. Никольская-Береговая К. Русская вокально-хоровая школа от древности до 21 века: учебное пособие для вузов. – М.: Владос, 2003. – 301с.
69. Ольхов К. Вопросы теории дирижирования и обучение хоровых дирижеров / К. Ольхов. – Л.: Музыка, 1979. – 376 с.
70. Ольхов К. О дирижировании хором: Краткое пос. для молодых педагогов музыкальных училищ / К. Ольхов. – Л.: Музыка, 1961. – 287 с.
71. Осеннева М. Хоровой класс и практическая работа с хором: Учебное пособие для вузов/ Осеннева М.С., Самарин В.А. – М.: Академия, 2003. – 187с.
72. Пархоменко Л. Українська хорова г'еса / Л. Пархоменко. – К.: Муз. Україна, 1979. – 248 с.
73. Переверзев Н. Исполнительская интонация / Н. Переверзев. – М.: Музгиз, 1989. – 321 с.
74. Пігров К. Керування хором / К. Пігров. – М.: Музыка, 1964. – 220 с.
75. Подласый И. П. Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов: учеб. пособие для вузов / И. П. Подласый. – М.: ВЛАДОС-пресс, 2004. – 365 с.
76. Полтавцев И. Курс чтения хоровых партитур. Ч. 1 / И. Полтавцев, М. Светозарова. – М., 1963. – 300 с.
77. Поляков О. Некоторые аспекты семиотики дирижирования: Автореферат канд. дис. / О. Поляков. – К.: Муз. Україна, 1975. – 156 с.
78. Попов С. Организационные и методические основы работы самодеятельного хора / С. Попов. – М.: Музгиз, 1961. – 217 с.
79. Птица К. О хоровом дирижировании / К. Птица // Работа в хоре. – М., 1964. – 378 с.
80. Птица К. Подготовительная работа хорового дирижера / К. Птица // Работа в хоре. – М., 1977. – С. 24–35.
81. Птица К. Работа над хоровой партитурой: Уч. пос. / К. Птица, С. Попов, Ю.Козлов. – М., 1983. – 189 с.
82. Пучко-Колесник Ю. В. Діяльність диригента-хормейстера як соціокультурний феномен: Дис... канд. наук: 26.00.01 - 2009.
83. Ражников В. Психология творческого процесса дирижера: автореф. канд. дисс. / В. Ражников. – М., 1973. – 184 с.
84. Романовский Н. Принципы работы над строем в хоре / Н. Романовский // Хоровое искусство. – Вып.1. – Л.: Музыка, 1967. – С. 29-37.
85. Романовский Н. Хоровой словарь / Н. Романовский. – изд.3. – Л.: Музыка, 1980. – 157 с.
86. Самарин В. Хороведение и хоровая аранжировка: Учебное пособие / В.Самарин. – М.: Академия, 2002. – 351с.
87. Сборник учебно-методических работ кафедры хорового дирижирования КГАКИ: учебные программы / Казанская гос. акад. культуры и искусств; Казанская гос. акад. культуры и искусств. – Казань, 1998. – 116 с.
88. Соколов А. Некоторые теоретические проблемы анализа исполнительских средств в музыке / А. Соколов // Актуальные проблемы современного музыкознания и исполнительства. – Саратов, 1979. – С. 67-73.
89. Соколов В. Работа с хором / В. Соколов. – М., 1967. – 176 с.
90. Станиславский К. Работа актера над собой / К. Станиславский // Собр. соч. – Т.2. – М., 1954.
91. Струве Г. Школьный хор / Г. Струве. – М.: Просвещение, 1981. – 260 с.
92. Тараева Г. Компьютер и инновации в музыкальной педагогике. В 3 книгах / Г. Тараева. – М.: Классика-XXI, 2007. – 128 с.
93. Тарская О. Мои вокально-педагогические принципы / О. Тарская // Вопросы вокальной педагогики. – Вып.4. – М.: Музгиз, 1969. – С. 63-74.
94. Теплов Б. Психология музыкальных способностей / Б. Теплов. – М.-Л., 1947. – 378 с.
95. Толмачев Ю. А., Дубок В. Ю. Музыкальное исполнительство и педагогика: Учеб. пособие / Ю. А. Толмачев, В. Ю. – Тамбов: Издательство ТГТУ, 2006. – 236 с.
96. Федоров Е. К вопросу об эстрадном волнении / Е. Федоров // Психолого-педагогические проблемы высшего музыкального образования. – М., 1979. – С. 29–37.

97. Фейгин М. Воспитание и совершенствование музыканта-педагога / М. Фейгин. – М., 1973. – 147 с.
98. Фейгин М. Индивидуальность ученика и искусство педагога / М. Фейгин. – М., 1968. – 298 с.
99. Халабузарь П. Методика музыкального воспитания: Учебное пособие для муз. училищ / П.Халабузарь. – М.: Музыка, 1990. – 173с.
100. Холопова В. Формы музыкальных произведений / В. Холопова. – Спб.: Лань, 2006. – 489с.
101. Хомічевський М. Посібник для керівника самодіяльного хору / М. Хомічевський. – 2 вид. – К.: Муз. Україна, 1960. – 462 с.
102. Чесноков П. Г. Теория и практика работы с хором / П. Г. Чесноков. – М.: Музыка, 1967. – 360 с.
103. Чесноков П. Хор и управление им / П. Чесноков. – М.: Музгиз, 1961. – 168 с.

Додаткова література:

104. Анализ вокальных произведений: Учеб. пособие / Отв. Ред. О.П. Коловский. – Л.: Музыка, 1988. – 274 с.
105. Болгарський А.Г., Сагайдак Г.М. Хоровий клас і практика роботи з хором / А.Г. Болгарський., Г. М. Сагайдак. – К.: Муз. Україна, 1997. – 156 с.
106. Выготский Л. Психология искусства / Л. Выготский. – М., 1968. – 327 с.
107. Назайкинский Е. О психологии музыкального восприятия / Е. Назайкинский. – М., 1972. – 164 с.
108. Поляков О. Язык дирижирования / О. Поляков. – К.: Муз. Україна, 1987. – 94 с.
109. Ровнер В. Работа самодеятельного вокального ансамбля: Учеб. пособие /В. Ровнер. – Л., 1973. – 184 с.
110. Розумний І.К. Практичний посібник диригування / І. К. Розумний. – К., 1959. – 198с.
111. Сивизьянов А.С. Проблема мышечной свободы дирижера хора /А. С. Сивизьянов. – М.: Музыка, 1983. – 55 с.
112. Скребкова-Филатова М.С. Фактура в музыке / М. С. Скребкова-Филатова. – М.: Музгиз, 1985. – 234 с.

Інформаційні ресурси:

1. Безбородова Л. А. Дирижирование: учебное пособие – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.knigafund.ru/books/128568>
2. Белорусский хоровой портал – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://hor.by/methodus/bibliography/books-2/>
3. Богданова Т. С. Основы хороведения – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ale07.ru/music/notes/song/chorus/bogdanova.htm>
4. Виготський Л. С. Психологія мистецтва <http://ukrbooks.org/book5905.html>
5. Кузнецов Ю. М. Хороведение – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://horovedenie.ru/index.php/articles>
6. Кустовский Е. С. Дирижёрская техника на клиресе – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lib.eparhia-saratov.ru/books/10k/kustovsky/band-master/2.html>
7. Лучинина О. Музыкальная психология и педагогика. Конспекты лекцій для студ. муз. вузов. – [Электронный ресурс]. – Режимдоступу: http://samlib.ru/l/luchinina_o/muspsy.shtml
8. Методика комплексного воспитания вокально-речевой и эмоционально-двигательной культуры человека – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ogorodnov.info/>
9. Мир искусства резонансного пения – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.vmorozov.ru/>
10. Рожок В. І. Музыка і сучасність. – К.: Книга Пам'яті України. –[Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t>
11. D. Bell, D. Sharon. A CappellaArranging. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://static1.squarespace.com/static/59bc42df2994ca3cbe4f96cc/t/59be1c97f09ca41fe88e6061/1505631385338/A+Cappella+Arranging+-+final+draft.pdf>
12. “BarbershopArrangingManual” bytheBarbershopHarmonySociety [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.barbershop.org/files/documents/4053%20Directing%20a%20BBS.pdf>